№ 93 Ausgabe A.

# HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.

Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 93 (185) Hod II. Wilnia. 20 listapada 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

# Wystupleńnie Mikałaja Mikałajewiča.

## 19 listapada.

### Zachodni teatr.

Ranicaj u Flandryi byŭ silny ahoń artyleryi, katory pa abiedzi miž morem i Becelaram dajšoŭ wialikaj siły.

**Na uschodnim teatry i Makiedonskim fronci — biez wialikšych bitw.**

### Italjanski teatr.

Na paŭnočnym uschodzi ad Asjago worahi dalej wiali swaje krywawyje šturmy, kab wiarnuć utračenyje wiaršyny. Miž Brentaj i Pijawe ŭ wostrych bitwach italjancy baranili swaje pazycii. Krok za krokam, my adcisnuli worahoŭ nazad. U najbolš upornych bitwach uziaty šturmam Kwero i Monte Kornela, a worahi adkinuty na ich pazycii na Monte Tomba. 1.100 italjancoŭ papali ŭ našy ruki. Na nižnim ciačeńni Pijawe artyleryjskaja bitwa dajšła wialikaj siły.

---

KOPENHAGA. W. Kn. Mikałaj Mikałajewič prybyŭ u hłaŭnuju kwateru Kaledzina, sulučy swaje usłuhi. Kaledzin naznačyŭ jaho za hłaŭnakamandujučaho ŭsiemi kazackimi siłami i abiecaŭsia, dajšoŭšy pabiedy nad bolšewikami, naznačyć jaho na rehenta i wiarnuć monarchiju.

BERN. Hazeta bolšewikoŭ «Prawda» drukuje zahad Lenina ab sazywie nacyonalnaho ustanoŭčaho sejmu na 25 listapada.

ŽENIEWA. „Matin“ piše, što sajužnickije pasły ŭ Pieciarburzi wiali pierehawory s Korniłowym.

«Hawas» nakazuje z Maskwy, što tam adbywajucca dzikije rabunki, zabojstwa i padpały. Pałažeńnie — strašennaje.

«Figaro» piše, što anarchija ŭ Rasiei budzie jašče doŭha trywać, bo tam kožyn choče wybicca sam napiarod.

BAZEL. „Matin“ piše, što Kierenskij, praihraŭšy swaju sprawu, pamykaŭsia nałažyć na siabie ruki.

PIECIARBURH. (Reŭter). Čynoŭniki ministerstwa ŭnutrennych dzieł, tarhoŭli, sielskaj haspadarki i addziełu strawawańnia wyjšli u adstaŭku, ńličučy patrebnaj koaliciju ŭsich socyalistoŭ.

ŽENIEWA. «Echo de Paris» dawiedałosia z hłaŭnaj anhlickaj kwatery, što bitwy na zachodnim teatry buduć trywać i zimoj. Dziela akančacielnaj pabiedy ciapierašnich adnosin sił, jak 2 da 1, jašče mała.

WIENA. (W.T.B.). Miž Brentaj i Pijawe worahi iznoŭ utracili silnyje pazycii ŭ harach.

LUGANO. «Popolo Liberta» piše, što ŭsia Lombardzija abjaŭlena znachodziačajsia ŭ wajennym pojasie.

BERLIN. (W.T.B.). U zachodniaj čaści Siarodziemnaho mora padwodnymi łodkami zatopleno iznoŭ 11 parachodaŭ i 8 paruśnikoŭ jomkaściu razam bolš za 36.000 tonn.

CIURYCH. Tut u apošnije try dni adbylisia wielmi surjoznyje razruchi. Čaść rabotnikoŭ nia choče pazwolić na wyrab amunicii dla sajuźnikoŭ. Uznialasia praŭdziwaja batalija na wulicach, u katoruju ŭmiešałosia wojska. Zabity 3 asoby, ranieny bolš za 20, u tym liku adna kabieta.

HAAGA. Prezydent Wilson damahajecca, kab jamu dali miejsco ŭ wajennaj radzi sajuźnikoŭ, bo amerykanskaje wojska bjecca nazachodzi i skora pryjedzie ŭ Italiju. Ruzwelt choče być u wajennaj radzi sajuźnikoŭ predstaŭnikam Wilsona.

TOKIO. (Reŭter). Uradowa. Japonija prymušena adračysia ad umowy sa Złučenymi Štatami, pawodłuh katoraj Japonija była hatowa pradać na 250.000 tonn parachodaŭ u zamienu za 175.000 tonn stali.

*Wilnia, 20 listapada.*

Apawieščajučy našych čytačoŭ ab utwareńni Orhanizacyjnaho Kamitetu dziela sazywu ŭ Wilni Biełaruskaj Konferencii z usich ziamiel niamieckaj okupacii, my ličym swajej pawinnaściu adznačyć usiu wahu taho palityčnaho aktu, zapawiedździu katoraho słužyć Kamitet.

Paśla doŭhich wiakoŭ biezpraŭnaho, maŭčliwaho žyćcia pad panawańniem čužackaj siły narod biełaruski z hetaho boku frontu pieršy raz pryzywajecca padać swoj hołas i na ŭwieś świet zajawić, jakoj doli jon choče. Ideja samaaznačeńnia «małych nacij», katoraja, bytcym cudoŭnaja kraska na mahilniku, uzrasła na zalitaj krywioj čeławiečaj ziamli, jak jadyny jasny rezultat strašennaj suświetnaj wajny, — ideja heta, pryznanaja demokracijej usich wajujučych dzieržaŭ, adnosicca ŭ roŭnaj miery i da biełarusaŭ, abnimaje i naš narod, nazywany «małym» tolki praz niejkaje niedarazumieńnie, bo čysłom swaim siahajučyj cyfry dziesiaci miljonaŭ. Tam, u Rasiei, samaaznačeńnie biełarusaŭ, ješče zwiazanych čužoŭ dzieržaŭnaściu, adbyłosia ŭ postaci žadańnia zabaspiečeńnia nacyonalnych prawoŭ i aŭtonomii ŭ miežach federacyjnaj demokratyčnaj rasiejskaj respubliki, bo pad Rasiejej ničoha inšaho oficyalna žadać nie mahli. Tut, z hetaho boku frontu, dzie narod biełaruski apynuŭsia za miežami uciskaŭšaj jaho čužoj dzieržawy, pierad im stalć dwajnaja zadača: samaaznačeńnie jak kulturna-nacyonalnaje, tak i palityka-dzieržaŭnaje.

Heta zusim jasna: u miežach okupacii biełarusy pawinny dumać nia tolki ab tym, kab zabaspiečyć sabie mahčymaść razwićcia nacyonalnaj kultury, ale i ab tym, jak naładzić hasudarstwieny byt kraju, ŭ katorym žywuć. Kraj hety, byŭšyj niekali niezaležnym pad imiem Wialikaho Kniaźstwa Litoŭskaho i abnimajučyj jak Litoŭskije, tak i Biełaruskije ziemli, u zaniataj niemcami čaści swajej utraciŭ staruju — rasiejskuju — dzieržaŭnuju orhanizaciju i pawinien wytwaryć zamiest jaje nowuju — swaju ŭłasnuju. Ideał świadomaho biełaruskaho hramadzianstwa—zbudawać swaju dzieržawu na takich asnowach, kab jana złučyła iznoŭ razarwanyje wajennym frontam Biełaruskije ziemli, sabrała razam usiu biełaruskuju mnohamiljonnuju siamiejku, zabaspiečyła mahčymaść usiestaronnaho — nacyonalnaho, ekonomičnaho, hramadzianskaho razwićcia ŭsim žycharom kraju biaz rožnicy rodu i plemi. Ale, kab hety ideał prawiaści ŭ žyćcio, treba. kab jaho pryniali i paddzieržali nia tolki kiraŭničyje palityčnyje kruhi biełaruskaho hramadzianstwa, a ŭwieś naš narod — usie biełarusy. Treba, kab padała swoj hołas nia tolki stalica kraju — Wilnia, a ŭsia naša ziemla. A zrabić heta možna tolki na Konferencii, wybranaj biełaruskim nasialeńniem z usiaho abšaru okupacii, — na Konferencii, na katoruju pryjeduć deputaty i z biełaruskaj Wilenščyny, i z Hrodzienščyny, i z Biełastoččyny, i z Minščyny, i s tej čaści Suwalščyny, dzie žywuć biełarusy (Aŭhustoŭski pawiet).

Dumka ab hetkaj konferencii, katoraja pryniała-by učaście jak u orhanizacii našaho kraju na čas wajny, tak i na dalejšy čas, była kinuta na biełaruskim mitynhu ŭ sali Biełaruskaho Klubu ŭ Wilni 30 wieraśnia hetaho hodu. Orhanizataram mitynhu sabraŭšyjesia na im zahadali ŭčynić patrebnyje kroki, kab prawiaści jaje ŭ žyćcio. Kroki hetyje byli ŭdačny, i pytańnie ab Biełaruskaj Konferencii razwiazano pamysna. Dyk ciapier biełarusy, raskidanyje pa čyślenych wioskach, miastečkach i miestoch našaho kraju, pawinny napružyć usie swaje siły, pawinny družna — z usich žył—uziacca za rabotu, kab sabrać swaju Konferenciju, kab hołas Konferencii byŭ mocny, ważki, kab za jej stajaŭ uwieś naš narod, kab usie pačuli toj hołas i, acaniŭšy sprawiadliwaść jaho damahańnioŭ, padali-by biełaruskamu narodu ruku i pamahli jamu stwaryć nowaje, wolnaje žyćcio.

---

## CHTO TY HETKI?

Žywiem my ŭ takich časach, kali šmat haworycca a prawoch małych narodaŭ, a budawańni imi, samymi ichniaho ŭłasnaho žycia, i kožnaje z wajujučych hasudarstw hawore, — jak wy musić užo nieraz ŭ hazetach čytali, — što jamu dla siabie ničoha nia treba, a jano wajuje tolki za „prawy małych narodaŭ“.

Ci heta praŭda — inšaja sprawa, a woś praŭda toje, što, jak skončycca wajna i zjeducca predstaŭniki ad usich hasudarstw, kab pastanawić, jak i što maje być, sprawa hetych «małych» narodaŭ wylezie na wierch.

Buduć tam hawaryć i ab nas...

Nieraz zdarałosia nam čuć, jak ludzi pytajucca adzin druhoha:

— Jak tabie zdajecca: ci my astaniemsia pad niemcam, ci wierniemsia pad ruskaho?

A redka my čuli, kab ludzi kazali, što možna žyć i biaz niemca i biaz «ruskaho», — što možna samym kirawać ŭłasnym žyćciom, woś tak, jak žywuć inšyje narody...

A my-ž pawinny ŭžo padhatowicca da hetaho nowaho žyćcia.

Pieršaja ważnaja sprawa, katoruju nam treba zrabić, heta dawiedacca: chto my?

Kali spytajucca našaho brata: — „Jakoj ty wiery? «dyk toj, chto cho-

dzić malicca ŭ kaścioł, adkazywaje: «ja—polski», a toj, chto molicca u cerkwi, kaže: «ja—ruski».

Ci-ž heta tak?

Woś, i francuz, i italjaniec, i šmat ješče chto molacca ŭ takim-že samym, jak i my, kaścieli, majuć takich-že samych zaležnych ad rymskaho Papleža ksiandzoŭ, a jany-ž nia „polskije“, nia „polskaj“ wiery.

Jany, tak sama, jak ŭsie, što molacca ŭ kaściel, k a t a l i k i, — jany wiery k a t a l i c k a j, bo nima wiery ni polskaj, ni francuskaj, ni italjanskaj, a jość wiera katalickaja.

A tyje, što chodziać u cerkwu, — jany nia «ruskaj» wiery, a p r a w a s ł a ŭ n a j. Bo woś tak sama chodziać u cerkwu i boŭhary, i serby, i hreki, a ŭsiož taki jany nia ruskije, jany tolki prawasłaŭnyje.

Dyk pamiatajcie: chto molicca ŭ kaścieli — toj k a t a l i c k a j wiery a chto molicca ŭ cerkwi — toj wiery p r a w a s ł a ŭ n a j.

Hetaja abmyłka, što našy ludzi kažuć ab sabie: adzin „ja polski“, inšy — ja „ruski“, — ŭzniałasia stul, što ksiandzy ŭ kaścieli haworać pa polsku, a świaščeniki — pa rasiejsku, što adnym parazdawali polskije ksionžki da nabaženstwa, a inšym rasiejskije.

A heta tak sama drenna, bo čeławiek pawinien malicca Bohu ŭ takoj mowie, jakoj haworyć u siabie u chaci, jakaja jamu najbolš zrazumiełaja, bo tady i paciery i ŭsiakaja malitwa budzie bolš ščyraja, bolš ad dušy, čymsi u niejkaj čužoj mowie.

A jakaja-ž naša mowa?

Ludzi kažuć: «prostaja», a inšyje jaje nazywajuć „mužyckaj“. Jana može tolki dziela taho prostaja, što dla nas bolš za inšyje zrazumiełaja, bo kali my haworym hetaj „prostaj“ mowaj, to nam nima čaho saromicca dy bajacca, što my niejkaje słowa pierakrucim, skažem nie tak, jak treba, bo my hetaj mowaj haworym zmałku dzion, my da jaje prywykli i wiedajem, što i jak ŭ hetaj mowie nazywajecca.

«Mužyckaj» musiać nazwali jaje dziela taho, što joju haworać mužyki bo pany nie tak miž saboj hutarać.

A papraŭdzi mowa hetaja nazywajecca b i e ł a r u s k a j i jana takaja samaja dobraja i pieknaja, jak i ŭsielakaja inšaja.

Praŭda, što hetaj mowaj niedaŭna hawaryli tolki sielanie, dy woś užo niekolki hadoŭ, jak i ŭ mieści pačali tak sama hutaryć, jak na wioscy, pačali drukawać knižki, i nia tolki da nabaženstwa, a i roznyje inšyje, pačali nawat drukawać hazety...

Čamu-ž heta?

A woś čamu: bo hetaj mowaj haworać miž saboj nia tolki u adnej ci u dźwiech woskach, a joju haworać i ŭ witebščynie, i mahiloŭščynie, i ŭ minščynie, i ŭ hrodzienščynie, i ŭ wilenščynie... Bo joju haworać bolš za 9 miljonaŭ ludziej, bo joju haworyć cełv narod, a narod hety zawiecca tak sama, jak i jaho mowa, b i e ł a r u s k i m.

Dyk pamiatajcie: chto hawore pa biełarusku—toj biełarus.

Byŭ čas, kali i pany, i kniazi, i biskupy nawat hawaryli i pisali pa-biełarusku. I ciapier ješče zachawałosia mnoha roznych dakumentoŭ i inšych ważnych papieroŭ, katoryje pišany tak jak my ciapier haworym, — značyć p a - b i e ł a r u s k u. Mnoha takich dakumentoŭ jość u starych bibljotekach. Kaliś tak sama, jak ciapier, drukawali i knižki ŭ hetaj mowie...

Jak naš kraj złučyŭsia s Polščaj u adno hasudarstwo, a paśla mieŭ adnaho supolnaho karala, karali hetyje spačatku časta žyli ŭ Wilni, a paśla dyk ŭsio bolej u polskim mieści Krakowi, a paźniej dyk užo tolki ŭ Waršawie. Jany hawaryli pa-polsku, a za imi pačali hutaryć pa-polsku i roznyje našyje wialikije pany, a za panami i usia šlachta, bo wiedama, što šlachta zaŭsiody robić toje, što i wialikšyje pany, kab być praz toje padabniejšaj da ich..

Woś jak zdaryłosia heta!.

I tyje samyje, što kinuli swaju rodnuju mowu, pačali śmiejacca s tych, katoryje jaje ješče trymalisia nazywajučy hetu mowu «prostaj», „mužyckaj“.

Dy adno summa: što časam i našy sielanie pačynali wieryć što heta mowa jakajaś prostaja—nikčemnaja, što razumny čeławiek pawinien hawaryć tak, jak pany: pa polsku, abo pa-rasiejsku.

Ludzi! nie stydajciesia swajej biełaruskaj mowy, bo jana—pieknaja mowa! Pryježdžajuć s čužych krajoŭ wučonyje ludzi, jeduć na wiosku, kab nawučycca hetaj mowy... Dy ciapier užo nia tolki ŭ wioscy pačuješ biełaruskuju mowu: pačuješ jaje i ŭ mieści, a haworać jeju nie siarmiažnyje sielanie — chlebaroby a pany ŭ čornych surdutach i duchawienstwo.

Biełarusy! pamiatajcie, što wy naležycie da niezaležnaho kaliś i silnaho narodu i nie stydajciesia mowy baćkoŭ swaich, bo heta soram i hrech, — tak sama, jak hrech stydacca biednaj radni swajej!..

My na pačatku skazali, što, kali chto molicca u kaścieli, toj wiery katalickaj, a chto u cerkwi — toj prawasłaŭnaj.

Ciapier, znakam tym, kali was spytajucca ab wiery wašaj, wy wiedajecie što treba adkazać.

Kali-ž spytajucca: jakoha wy narodu, jakoj wy nacyonalnaści, — wy pawinny adkazać: my biełarusy! — bo mowa waša biełaruskaja. Kožyn pawinien śmieła i ščyra zaŭsiody pryznawacca, što jon biełarus.

Kali ž by wam skazali: ty katalik, značyć — ty palak, dyk takim ludziam adkažycie:

— Chacia ja wiery katalickaj, a ŭsio-ž taki ja nie palak, a biełarus, bo katalickuju relihiju majuć i francuzy, i italjancy, i hišpancy, i inšyje, a jany-ž nie palaki, dy pa polsku nawat usim nie razumiejuć.

Biełarusy! Kali my budziem wiedać, chto my, kali my śmieła budziem pryznawacca, što my nichto inšyje, jak biełarusy, to i dla našaho dziewiacimiljonnaho narodu zajaśnieje lepšaja dola, i my budziem i patrapim žyć wolna — jak inšyje narody,nie patrabujučy, kab nami upraŭlali palaki, ci maskali, ci inšyje čužyncy.

Woś, užo čaćwiorty hod idzie wajna. Mnoha, wielmi mnoha krywi ŭžo praliłosia. Ci-ž kroŭ hetaja wyliłasia darma? Ci-ź užo nijakaho pažytku z hetaho nia budzie?...

Budzie! Paśla wajny šmat budzie pieramien. Zmieniacca hranicy hasudarstw. Što było silnaje, staniecca słabym, što było prybitaje, zahukanaje — ŭwaskreśnieć da žyćcia.

Boh daść, i my pačniem žyć inačej.

Doŭha trywała naša niawola, dy kaniec jaje ŭžo nabližajeccal...

*Fr. Olechnowič.*

# U Wilni i wakolicach.

× **Św. p. Anton Iwašeuski.** Tolki ciapier dajšła da nas 'z Rasiei wiestka ab śmierci najstarejšaho predstaŭnika biełaruskaho hramadzianstwa, ziemianina ziamli Witebskaj, Antona Iwašeŭskaho, pražyŭšaho bolš za 70 hadoŭ.

Św. p. Iwašeŭski, nie majučy mahčymaści pryniać čynnaho učaścia ŭ biełaruskaj nacyonalnaj raboci s pryčyny swaich hadoŭ, pamahaŭ achwotnie biełaruskim ustanowam („Našaj Niwie“, wydawiectwam, biełaruskaj kniharni ŭ Połacku i t. d.) tym, čym moh: hrašyma. Razumiejučy, jakuju wahu dziela prabudžeńnia nacyonalnaj świadomaści u biełarusaŭ maje žywoje biełaruskaje słowa ŭ wustach „panoŭ“, hety predstaŭnik wialikich ziemleŭłaśnikoŭ, da katoraho prynależaŭ wializarny abšar ziamli, zaŭsiody publična hawaryŭ pa-biełarusku, saromiučy tych biełarusaŭ, katoryje z im, jak s «panam», pamykalisia hukać pa-polsku.

Św. p. Iwašeŭski, jak ščyry syn swajho kraju i swajho narodu, byŭ dobra wiadomy i swajej dabračynnaj pracaj, addajučy biednych sielanskich dziaciej u škoły, ŭ duchoŭnyje seminaryi i t. p.

Wiečny jamu pakoj i dobraja pamiać miž ludźmi!

× **Adkryćcie škoł.** Začynienyje pa zahadu 5 maja h. h. škoły mohuć być nanowa adkryty tolki spoŭniŭšy zahad načalnika upraŭleńnia — značyć, padaŭšy na imia Stadhaŭptmanna prośbu. Ab warunkach adkryćcia možna dawiedacca ŭ kancelaryi Stadtschulrat'a.

× **Rasklejka abwiestak.** Načalnik upraŭleńnia Litaŭen apawieščaje, što ŭsielakije apawieščeńnia na piśmie mohuć raskleiwacca na walicach tolki s pazwaleńnia Stadthaŭptmana. Za narušeńnie hetaho karacimuć štrafam da 1.000 marak.

× **Sproba samahubstwa.** 14 listapada na wul. Suboč № 1 chacieła atrucicca sublimatam Jadwiha Podieckaja, 21 h. Jaje adratawali. Kali pierepałaskali jej žałudak, to adsiul dabyli 11 sublimatowych pastylek.

× **Nieščaśliwaje zdareńnie.** U d. № 7 na wul. Suboč Lea Hendel, 13 h., ihrajučy z inšymi dziaćmi, pa nieaściarožnaści dastała ranu ŭ žywot nažom, katory trymało ŭ ruce adno z dziaciej. Hendeloŭnu adwiaźli u žydoŭski špital.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

| | najwysz. | najniž. |
|---|---|---|
| 14—15 | + 3,0 | + 0,0 |
| 15—16 | + 4,0 | + 0,0 |
| 16—17 | + 3,0 | + 0,0 |
| 17—18 | + 4,0 | + 0,0 |

# Donka-Halonka.

Było sabie u adnych ludziej tak: dziewiać synoŭ-rycaroŭ, a dziesiata dačka, dyj sučka s dziewiaćma ščaniukami, dyj ješče siwa kabyła z dziewiaćma žerabcami. Jak paraśli tyje syny-rycary, pabrali sabie pa adnym žerabcu, pa adnym ščaniuku, paprypasywali załatyje mlečyki, dyj roŭna z maładzikom pajechali ŭ świet, pakinuŭšy ŭ chaci baćkoŭ z malenačkaju siastronkaju, kabyłu dyj tuju sučačku. Jeździli jany, jeździli, wajewali, wajewali, dyj sustreli dwor u katorym nikahusieńka niebyło. Jany sabie tam razžylisia, razbylisia, raspanawalisia dyj žyli sabie pa pansku. Pierajšło ŭžo skolki let, taja ich siastronka padrasła, dyj pačali jaje ŭsie prazywać Halonkaju. Tak jana adnaho razu pytajecca u maciery: «Mamuchna, skažy čamu mianie prazywajuć Halonkaju?» — «Tamu, majo dziciatko, — kaže maci, — što ty adna». — „A čamuž, mamuchna, ja adna“? — «Niaboś, dziciatko, ty nie adna, jość u ciabie bratki, ale Boh ich wiedaje, dzie jany dziewajucca».—«To ja pajdu, mamuchna, u świet, šukać swaich bratoŭ». — «Chiba, — kaže maci,— ciabie siwa kabyła s sučačkuju zawieła b, ale i to biaz Božaje pomačy ničoha nia budzie“. Tak krapiŭnica nia doŭha dumaŭšy pačała wybiracca ŭ darohu, a matka jaje nawučaje: «Anno ty, dońka, nie zaježdžaj nikudački na-nač, jedž, kaže,— jak dzień tak noč, pakul swaich bratoŭ nie najdzieš». I pajechała dzieŭka ŭ świet. Jedzie jana, jedzie jana i sučačka biažyć za jej; pryjedzie na kryžowyje darohi, dyk u kabyły pytaje:

„Žaržy, zaržy kabylica,
Zaržy, zaržy siwawica;
A dzie maich dziewiać bratkoŭ,
Dzie kabylinych dziewiać žerabkoŭ,
Dzie suččynych dziewiać ščaniukoŭ?“

To zaraz kabyła i zarže u tuju darohu hledziačy. Iznoŭ tak jeduć ciomnymi barami, kamianistymi darohami i čystymi palami. Ujechali jany sutonkam u ciomny les, asiož staić chatka, a s chatki wybiehaje niejkaja dzieŭka, dyj jak pačnie namaŭlać, a strašyć: «Nia jedź, — kaže, — dalej, načuj u mianie, bo chto praz hety les jedzie, to nikoli žywy nie astajecca: zaŭtra sabie dniom pajedzieš. Asiož sučka usio s cicha:

«Dziaŭ, dziaŭ, nie wialeła maci
Nočki načewaci;
To nia ščyra dzieŭka ciabie namaŭlaje,
Wiedźma Barabacha, rozumu pytaje“.

Dy jana taki nia ŭsłuchała sučački, dyj astałasia na nač. Jak palahli jany spać, wiedźma heto ŭziała, prybrałasia ŭ jaje usieńkije ubory, tady jaje zbudziła: „Nu, Halonka, ŭstawaj: pajedziem i ja pajedu s taboj“. Halonka schapiłasia, asiož lichačko, nima prybracisia wa što. Dyk dała jej Barabacha niejkichść łataŭ karawych: „Na, kaže, apranisia ŭ heta dyj pajedziem barždžej“. Zaprahli ŭžo jany kabyłu i pasiedali na woz, a wiedźma ŭziała s saboju miało, brus i ščotku, dyj sama sieła u pałukašku, a dońku-Halonku pasadziła za furmana na pieradzi dyj kaže:

«Zaržy, zaržy kabylica,
Zaržy, zaržy siwica» i t. d.

To kabyła jej, bryk! na toje, a sučačka biehučy:

„A što donka,
A što Halonka,
Nie kazała maci,
Nočki načawaci;
Wiedźma Barabacha ŭ pałukošku sieła,
A doncy—Haloncy furmanić wialeła!“

Wiedźma heta pačuŭšy papuściła miałom dyj pierabiła sučcy łapu,—ŭžo jana na troch łapkach biažyć. Tady iznoŭ donka Halonka:

«Zaržy, zaržy kabylica“ i t. d.

To kabyła zaraz i zarže ŭ toj bok hledziačy. Jeduć jany tak, jeduć, a jak pryjeduć dzie na kryžowyje darohi, to wiedźma pytaje kabyłu ab darohu, a kabyła jej pa swojmu nie adkazywaje a sučačka biehučy hziaŭkaje:

„Nie kazała maci,
Nočki načawaci i t. d.

## Piśmo u Redakciju.

Prašu nadrukawać hetkuju papraŭku: Pajaŭleńnie ŭ № 91 h. h. „Homana“ („Ad Redakcii“) maiho imi ŭ čyśle členaŭ Bielaruskaho Kamitetu dziela orhanizacii bielaruskaj krajowaj konferencii — u hrupie, nazwanaj „pred. staŭniki bielaruskaho rymska-katalickaho duchawienstwa», stwaryło hrunt dziela dahadak, bytcym ja prystupiŭ da hetaj orhanizacii, delehowany Jaho Ekselencijej Ks. Administrataram, abo ŭsim duchawienstwam wilenskaj dyecezii.

Padaju hetym da ahulnaho wiedama, što i adna i druhaja dahadka zusim niazhodliwy s praŭdaj.

S pašanaj

ks. Wł. Tołočko.

16. XI. 17.

Św. Jan, Wilnia.

---

# Z USIAHO KRAJU.

### Rezolucija litoŭskaj konferencii ŭ Bernie

Ahulna-litoŭskaja konferencija, zasiedaŭšaja ah 31 kastryčnika da 11 listapada ŭ Bernie, z učaściem deputatoŭ Litoŭskaj Krajowaj Rady ŭ Wilni, i predstaŭnikoŭ litwjnoŭ z Ameryki i Rasiei prynìała rezoluciju, ŭ katoraj miž inšym haworycca:

„Konferencija zhodziłasia z rezolucijej wilenskaj litoŭskaj konferencii wa ŭsich jaje punktach i pryznała litoŭskuju Krajowuju Radu ŭ za najwyšejšuju ustanowu litoŭskaho narodu, prawamočnuju predstaŭnicy Litwy“.

Konferencija zaniałasia čynnaściami Krajowaj Rady i wyskazała žadańnie, kab u jej byŭ zroblen razdzieł raboty. Da ważniejšych rabot należać: dabračynnaść, padrachunak wajennych strat, padhatawicielnaja praca dziela adbudowy miest i wiosak, dziela ziamielnaj reformy i samaŭpraŭleńnia, adbudowa hramadzkaho žyćcia, škoł i kulturu, orhanizacija nacyonalnaho banku i zbierehacielnych kass i ustanoŭ dziela nawuki i štukarstwa.

Paśla byli ustanoŭleny hranicy: da Litwy pawinny należać usie rasiejskije ziemli za niamieckaj hranicaj, na katorych pierewažywaje litoŭskaja nasialeńnie. Stalicaj Litwy pawinna być Wilnia.

### Z žydoŭskaj minuŭščyny.

Najstarejšyje žydoŭskije pamiatniki ŭ našym kraju — heta kamieńnia na žydoŭskich mahiłkach u Ejšyškach: na inšych z ich jość nadpisy s 1171 hodu. Apryč taho zachawalisia žydoŭska-litoŭskije manety s 1173—1220 hadoŭ. U XIV stalećci byli ŭžo wialikije žydoŭskije hramady u Breśli, Harodni, Trokach i inšych miejscach. Našy žydy—heta patomki emihrantoŭ z Zachodniaj Europy, hłaŭnym čynam z Niamieččyny i Hispanii, ŭ katorych niekali uzniaŭsia silny ruch proci žydoŭ.

---

AFIENSIEWIČY, Wilensk. paw. Syn sielanina, Stanisłaŭ Rušynski, 15 žniŭnia, zławiŭ na bulbianiščy baćki swajho Sasnoŭskuju, katoraja krała bulbu i pabiŭ jaje hetak krepka, što nazaŭtra jana pamierła. Wilenski akružny sud, uważajučy na zmiahčajučyje winu akaličnaści, zasudziŭ jaho tolki na 1 hod u wastroh.

ŽYDONIE, Wilensk. paw. Sielanin Anton Junda ŭ kancy lipnia miesiaca ŭ načy ŭwarwaŭsia s trema ŭciokšymi rasiejskimi pałonnymi ŭ chatu Wierockaj, pačaŭ jaje bić i damahacca hrošy. Syn haspadyni wyskačyŭ praz wakno na wulicu, klićučy na pomač. Wilenski akružny sud, zasudziŭ Jundu, ŭžo raniej zasudženaho na 5 hadoŭ u papraŭčy wastroh za rabunki ŭ chaŭrusie z wajenna-pałonnymi, na 2 hady i 3 miesiacy u papraŭčy wastroh.

HRODNIA. U apošnim časi waładzielcy lasoŭ časta pradawali drewa ahientam z Niamieččyny, nie majučy pazwaleńnia lasnoj inspekcii. Hetkije pradažy niemajuć siły.

BIEŁASTOK. S pryčyny niemahčymaści padwozu droŭ miestowy ŭrad pazwoliŭ razabrać 30 dreŭlanych damoŭ i składoŭ.

BIEŁASTOK. Tut załažyłosia žydoŭskaja operatkowaje tawarystwo «Šyr-Ha Šyrym» („Pieśnia pieśniaŭ“).

KALWARYJA. Naładženy tut litoŭski prytułak dobra razwiwajecca. U ietku čysło dziaciej pamienšało da 25, a ciapier uzrasło iznoŭ da 50. Da 8 hadoŭ dzieci zabaŭlajucca hulniami i inšymi pawučajučymi zabawami, ad 8 hadu pačynajuć wučycca u školi.

WINDAWA. Jak wiadoma, tutejšy port u kancy minułaho i pačatku hetaho stalećia stałsia tym, čym jość ciapier. Unutreny port maje ad 20 da 30 stop hłybini. Hłaŭnaja adznaka jaho — toje, što nawat u najboiš surowuju zimu jon niezamierzaje. Wychad u more časam zanosiecca lodam, ale tolki na 1—2 dni. Razam z razwiciem Windawy, jak tarhowaho centru, rasło i čysło žycharoŭ jaje, u niekolki hadoŭ ad 7 tysiač dajšoŭsaje 35. Paśla wajny miesto hetaje budzie mieć napeŭna wialikuju wahu niatolki jak punkt dziela wywazu, ale i jak pramyšleny centr.

RYHA. Siudy pryjechała hrupa niamieckich žurnalisoŭ. Pad kirunkam načalnika miestowaho uradu jany ahladzieli miesto i bližej paznajomilisia z lombardam, elewataram, chaładzilnikami i hallami narynku.

FRUENBURH, (u Kulandzii). Naše miastečko pa łatyšsku nazywajecca Sałdus. U pačatku wajny rasiejcy, pa prykładu Pieciarburha, pierechryščenaho ŭ „Pietrahrad“, pierejnačyli imia našaho miastečka na „Sładohrad“ na tej asnowie, što heta dasłoŭny pierekład łatoskaho nazwańnia. Wiadoma, henaja nowaje imia maje tolki značeńnie historyčnaho kurjozu.

---

# Oficyalny addzieł.

## Apawieščeńnie.

P. Hłaŭnakamandujučyj 10 armijej u minułym miesiacy nałažyŭ na nižejpodpisanyje hramady etapnaj terytoryi hetkije kontrybucii:

1) Na hramady Łaziany i Wialikaje Siało, planckaho paw., za toje, što jany, nia hledziačy na zabaronu pawodłuh cyfry 51 „Spisu zahaŭ i Prykazaŭ Ob Ost s 1916 h., pamahali ŭciokšym rasiejskim wajenna-pałonnym—pa 1000 marak.

2) Na hramadu Pasudony Małyje, marjampolskaho paw., — 32 m. i

3) na hramadu Parysoŭščyna, marjampolskaho paw. — 160 m., za toje, što hramadzianie pamahali, dajučy strawaj i prypynak, uciokšym z 10 cywilnaho rabotnaho bataljonu cywilnym rabotnikam.

4) Na hramadu Zabielino Hornaje, rakiškaho paw., s pryčyny silnaho padazreńnia, što hramadzianie pamahali uciokšym rasiejskim wajenna-pałonnym, 1,000 marak.

5) Na hramadu Gaŭby, siadzkaho paw., za toje, što ŭ miežach hramady pierarezan wajenny telefonny drot, ukradzieno taho drotu 200 metroŭ, i lichadziejoŭ niawykryli — 150 m.

6) Na hramadu Pucilowo, kupišskaho paw., za toje, što hramada dała prypynak dwum uciokšym cywilnym rabotnikam, chacia wiedała ab uciečcy ich, — 3,604 m.

7) Na hramadu Pilwingi, olickaho paw., — 250 m.

i 8) na hramadu Sucharoŭka — 50 m. za toje, što ŭ wieraśni 1917 h. pry darozi Mereč-Niedźwingi, niedaloka hramad Pilwingi i Sucharoŭka, razbity kamieńniami kala 40 porcelanowych telefonnych izalataroŭ, dy pad toj čas nieŭdaločku pracawali ŭ poli pastajannyje žychary pamienionych hramad, katoryje pawinny byli bačyć niščeńnie, ale admowić pakazać na winawajcoŭ.

9) Na hramadu Trasianka, Sakolskaho paw., za toje, što hramadzianie supraciŭlalisie niamieckim sałdatam, kali tyje, s pryčyny niespaŭnieńnia žycharami naznačenaj na ich dolu pastaŭki małaka, paśla papieredžeńnia pa dadzienamu im zahadu chacieli zabrać karoŭ — 2,000 m.

10) Na hramadu Suchawola, Sakolskaho paw., za toje, što žychary nie pamahli tušyć pažaru 6. IX. 17 — 3,000 m.

11) Na hramadu Staraja Kamionka Sakolskaho paw., za toje, što žychary hetaj hramady hrazili niamieckim sałdatam i kidali ŭ ich kamieńnia, kali jany, spaŭniajučy zahad, chacieli zabrać karoŭ na haspadarčy punkt Drachle, kab uziać proby małaka,—4,000 marak.

E. H. O 3 listapada 1917 h.

Der Etappen-Inspekteur
I. V.
gez. Heer,
Generalleutnant.

---

C. 15 b. 3940.

## Apawieščeńnie.

**700 m. nahrady.**

18 kastryčnika h. h. na pamočnika laśničaho Klingenbeil'a napali ŭ lesi pry Šymkajcach, Rossjeuskaho paw., dwa lichadziei i ciažka ranili jaho dwuma strełami z rewolwera.

Chto zadzieržyć lichadziejaŭ i mahčymych supolnikoŭ ich abo daść wiedamaści ab ich asobach i miejscy bytnaści, pamohšy hetak areštawać i pakarać ich, toj atrymaje nahradu da 700 marak.

Usie wiedamaści treba padawać p. Krejshaŭptmanu ŭ Rossjenach, abo najbližejšaj žandarskaj warcie.

Ciažkije kary ždudź tych, chto daść lichadziejam abo ich supolnikam schoŭku ci inšuju pomač.

Wilnia, 6 listapada 1917 h.
Der Chef der Militär-Verwaltung
Litaŭen.
Franz Josef Fürst von Isenburg-Birstein.

---

C. 15 b 4041.

## Apawieščeńnie

**500 m. nahrady.**

31 lipnia h. h. dwoje mužčyn zabili Jurgisa Rajmonajtisa, ŭ Kalniškach. Tut, jak zdajecca, byŭ akt pomsty.

Chto zadzieržyć lichadziejaŭ i mahčymych supolnikoŭ ich, abo daść wiedamaści ab ich asobach i miejscy bytnaści, pamohšy hetak areštawać i pakarać ich, toj atrymaje nahradu da 500 marak.

Usie wiedamaści treba padawać p. Krejshaŭptmanu ŭ Rassjenach, abo najbližejšaj žandarskaj warcie.

Ciažkije kary ždudź tych, cho daść lichadziejam abo ich supolnikam schoŭku ci inšuju pamač.

Wilnia, 6 listapada 1917.
Der Chef der Militär-Verwaltung
Litaŭen.
Franz Josef Fürst von Isenburg-Birstein.

---

# WIESTKI Z RASIEI.

LONDON. (Reŭter). S Piaciarburha danosiać:

Kiraŭniki socyalistoŭ wiaduć z bolšewikami pierehawory ab utwareńni koalicyjnaho uradu, katory pawinien dabiwacca šybkaho zamireńnia, addajučy ziamli ŭ ruki ziamielnych kamitetaŭ i i sazywu ustanoŭčaho sejmu. Bolšewiki trebujuć u nowym uradzie miejsc i dla siabie, hroziačy, što inačej nia prystanuć na uhodu. Učasie pierehaworaŭ ab utwareńni socyalistyčnaho uradu zabastoŭka na čyhunkach prypyniłasia. Jość kirunak niedapuścić da nowaho uradu Kierenskaho, Lenina i Trockaho.

U hetym že časi Kaledzin miž Donam i Wołhaj zdabywaje sabie hetkaje stanowišče, što haworać užo ab utwareńni nowaho carstwa „Kaledinii“. Jaho ličać za biazsporna najbolš niebaspiečnaho woraha rewolucii.

PIECIARBURH. (Reŭter). U piatnicu bolšewiki zaniali Gatčynu. Štab Kierenskaho areštowan. Kierenskij uciok. Zahadano jaho areštawać.

U subotu warožye čynnaści prypynilisia.

U Maskwie padpisana umowa, pawodłuh katoraj tak-zwanaja „biełaja hwardzija“ Kierenskaho pałažyła arūžže. Kamitet hramadzkaj baspiečnaści razpuščen.

Za waruńak pastupleńnia u złučeny socyalistyčny gabinet ministroŭ bolšewiki staŭlajuć hetkije žadańnia: Kantrol nad wojskam u Pieciarbuzi i ŭ Maskwie i nad rabotnikami pa ŭsiej Rasiei.

Nieratow, byŭšyj minister zahraničnych spraŭ, katory maje u siabie tajnyje umowy s sajuźnikami, ukrywajecca. Bolšewiki zahadali areštawać jaho i adabrać dakumenty.

BAZEL. «Times» piše: Kali ciapierašni ŭrad u Pieciarburzi apublikuje tajnyje umowy Rasiei s sajuźnikami, sajuznyje dzierżawy toj-čas razarwuć dyplomatyčnyje znosiny z Rasiejej.

ŠTOKHOLM. Pawodłuh prywatnych wiestak, miž Kierenskim i Leninym zroblena uhoda. Padrobnaściej nima, — adnak, zdajecca, što Kierenskij nia budzie bolš ihrać hłaŭnaj roli.

APARANDA. Nakazywajuć, što Kijeŭ papaŭ u ruki kazakoŭ.

Kaledzin pryjechaŭ ŭžo ŭ wakolicy Charkowa. Jon abjawiŭ wajennaje pałažeńnie ŭ Doneckim okruzi.

Z roznych miejsc dachodziać wiestki ab krywawych bitwach. U Maskwie bytcym-to jość 2.000 zabitych.

ŠTOKHOLM. S Pieciarburha pawiedamlajuć, što 21 dywizija s frontu pasłali ŭ Pieciarburh swaich deputatoŭ. 29 dywizij admowilisia pasyłać deputatoŭ da nowaho rewolucyjnaho uradu. Rešta wojsk jašče nia wyjaśniła swajho stanowišča.

KOPENHAGA. Sekretar rasiejskaho posolstwa, baron von der Wit, piše ŭ «Polityken»:

„My pakinuli pieciarburh u apošni moment — kali bolšewikoŭ užo świstali kala našych wušej. Na Kierens-

ho spierša hladzieli, jak na zbaŭcu Rasiei, ale ciapier hetaho ŭžo nima. Naša staronka zrujnowana i padobna da čeławieka, chworaho dušoj i ciełam. My žadajem tolki mira za ŭsielakuju canu. Rasieja nie pakinie swaich sajuźnikoŭ, i lepšyje elementy ŭ narodzi iznoŭ zdabuduć pierewahu. Armija nie zništožena, chacia bolšewiki i asłabili jaje, zniščyli dyscyplinu“

ROTTERDAM. S Pieciarburha danosiać, što ŭ Maskwie panuje poŭnaja anarhija.

ŠTOKHOLM. Rasiejski kupiec, pryjechaŭšyj u toj aŭtorak s Pieciarburha, apawiedaje, što kazaki zaniali Kijeŭ i Charkaŭ. Tymčasowy ukrainski parlament raspuščen. Milukow, Gučkow i Rodzianko znachodziacca ŭ Maskwie.

ŠTOKHOLM. Prybyŭšyje s Pieciarburha na wočnyje świedki apawiedajuć, što u apošnije dni tam praliłosia šmat krywi. Asabliwa kadetaŭ zabiwali tysiačami.

Haseta «Nowaja Žižn» piše, što sajuz žaleznadarožnikoŭ staraŭsia pahadzić warožyje partyi. Hazeta paćwierdžaje, što Kaledzin zaniaŭ kapalniany Daniecki okruh i hetak dzieržyć u swaich rukach uwieś ruch na čyhunkach.

ŠTOKHOLM. Jadynaja palityčnaja telehrama, dajšoŭšaja s Pieciarburha, apawieščaje:

Nowy minister zahraničnych spraŭ chacieŭ adwiedać anhlickaho pasła, Bukanena, ale toj jaho nie pryniaŭ.

HELSINGFORS. Sabraŭšysia iznoŭ stary finlandzki sejm pryniaŭ rezoluciju, žadajučy toj-čas demokratyčnaho mira biez aneksij i kontrebucij.

U proci stajać dziewiać rasiejskich wajennych sudzieŭ s čyrwonymi štandarami.

## Z usiaho świetu.

ŠTOKHOLM. Pawodłuh predłažeńnia šwedzkaho karala, karali Šwecii, Norwehii i Danii zjeducca u Chrystyanii. Z imi razam buduć ich ministry-prezydenty i ministry zahraničnych spraŭ. Hetamu zjezdu prydajuć wialikuju wahu.

LUGANO. Belhijski biskup Hejler z Namiura wyjechaŭ cieraz Šwajcaryju ŭ Rym. Jaho padaroža zwiazana z mirnym predłažeńniem Papieža.

BERN. Mirnaja konferencija, kataraja była ŭžo raz adłožena, maje adbycca ŭ najbližejšym časi. Jana budzie tajnaja i nieoficyalnaja.

LONDON. “Labour Party“ (Rabotnickaja Partyja) pastanawiła zrabić na anhlicki ŭrad nacisk, kab była ustanoŭlena ŭmiarkowawaja prahrama wajennych met. Na nabližajučychsia wybarach u parlament heta partyja wystawić 300 kandydatoŭ.

PARYŽ. U toj paniadziełak paabiedzi ŭ Paryžy adbylisia wializarnyje demonstracii syndykalistoŭ proci palityki ministerstwa.

PARYŽ. (Hawas). Utwaryłosia nowaje ministerstwo Klemanso. Hłaŭniejšyje ministry: minister-prezydent i wajenny minister — Klemanso, zahraničnych spraŭ—Pison, unutrennych dzieł—Pams, finansoŭ — Kloc.

Socyalisty admowilisia paddzieržywać hetaje ministerstwo.

BAZEL. Sproba utwaryć błok usich lewych partyj proci ministerstwu Klemanso nie udałasia. Proci Klemanso wystupaje tolki adna arhanisowanaja partyja: partyja złučenych socyalistoŭ.

BERLIN. Pierehawory miž sajuzam niamieckich fabrykantoŭ i centralnym sajuzam budoŭlanych rabotnikoŭ ab pawialičeńni zarabotnaj płaty s pryčyny darahoŭli nabližajucca da ŭdačnaj razwiazki.

BERN. Para tydniaŭ tamu nazad u Ameryce utwaryłosia nowaja partyja s socyalistoŭ, respublikancoŭ-pastupoŭcaŭ i inšych. Partyja prymie ŭčaście ŭ wybarach 1918 hodu. Jana wystupaje proci prezydenta Wilsona za ucisk swabody słowa i druku.

# TEŁEHRAMY.

### Niamieckije apawieščeńnia

16. XI. Zachodni teatr:

Wostraja artyleryjskaja bitwa u Flandryi, uzdoŭž Ajjet, i na ŭschodnim bierazi Maasu. Francuskije družyny, ŭwarwaŭšyjesia na našy linii na Ajjet, wykinuty adtul kontratakaj.

Ad 9 listapada našy worahi strаcili 24 samaloty.

Uschodni teatr.

Ničoha wydatnaho.

Makiedonski front: Na zachodzi ad woziera Ochryda my zaniali časci pakinutych francuzami pazycyj.

Italjanski teatr:

Na paŭnočnym uschodzi ad Galio i naabapoł daliny Brenty my zdabyli niekolki intaljanskich hornych pazycij. Cimon — u našych rukach. Na nižnim ciačeńni Pijawe wenhierskije wojski pierajšli na zachodni bierah i ŭziali ŭ pałon 1.000 italjancoŭ.

17.XI. Zachodni teatr.

U Flandryi ahoń krapčeŭ pry Diksmujden i miž čyhunkami z Ipra u Staden i Rule. Na poŭdni ad Lankartse my ŭwarwalisia na belhijskije linii i ŭziali ŭ pałon 1 aficer i 63 sałdatoŭ.

Na ŭschodnim teatry i makiedonskim fronci. — ničoha wydatnaho.

Italjanski teatr:

Miž Brentaj i Pijawe aŭstryjaki šturmam zdabyli Monte Prassola i Monte Peurna. Uziaty ŭ pałon 1 pałkoŭnik, 50 aficeroŭ i 750 sałdatoŭ.

18.XI Zachodni teatr.

U Flandryi słabaja bitwa arteleryi. U Artna, na poŭnačy ad S. Kanten, našy razwiedčyki ŭziali bolš za 40 pałonnych anhličan i niekolki kulemiotaŭ. Na poŭdni ad S. Kanten francuskaje nastupleńnie adbito štykami.

Italjanski teatr:

Na paŭnočnym uschodzi ad Asjago wialikije italjanskije siły daremna wiali ataki na ŭziatyje u ich wiaršyny hor. Miž Brentaj i Pijawe my wykinuli worahoŭ z niekolkich pazycyj. Na nižnim ciačeńni Pijawe krapčeła artyleryjskaja bitwa.

## Kala wajny.

BERLIN. (W.T.B.). Ad pаławiny lipnia da pаławiny listapada centralnyje dzieržawy zaniali 54.500 kw. kilometroŭ warožaj ziamli. Apryč taho ŭziali 390.500 pałonnych i bolš za 3.223 harmaty. Uziatyje za hety čas kulemioty, minamioty i inšyje wajennyje materjały dahetul nawat bolej-mieniej nie paličeny. Krywawyje straty za hetyje miesiacy u anhličan, francuzoŭ, italjancoŭ i rasiejcoŭ nadta wialikije. Asabliwa wializarnyje niačutyje straty mieli ŭ 14 bitwach u Flandryi anhličanie i kanadcy.

ASAKA. (Reŭter). Japonski minister finansoŭ skazaŭ u adnej pramowi, što japonskich wojsk nielha pasłać u Europu. Biezpasrednaja i pasrednaja finansowaja pomač, dadzienaja Japonijaj sajužnikam, dachodzić 20 miljardaŭ marak.

BERLIN. (W.T.B). Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u paŭnočnych wodach: 13.000 tonn.

BERLIN. (W.T.B.). Našy padwodnyje łodki ŭ paŭnočnych wodach zatapili 16.000 tonn.

## Zdareńnia u Italii.

RYM. Parlament. Minister-prezydent Orlando zajawiŭ:

„Pałažeńnie Italii — niezwyčaina surjoznaje. Kab ratawać armiju, pryšłosia adstupić i puścić worah ŭ na swaju ziamlu. Ciapier treba dzieła rabić, a nia hutarkami zanimacca».

Paśla hetaj pramowy Parlament pryniaŭ rezoliciju ab patrebie złučyć usie siły, kab dać woraham adpor.

BERLIN. Wajennyje zdareńnia na italjanskim teatry — heta najwialikšaja za uwieś čas wajny katastrofa. Cennaść adnych tolki utračennych harmat bolš za 250 miljonaŭ marak. Cennaść pakinutych italjancami składoŭ snaradaŭ i inšych wajennych materyałoŭ abličyć ješče nielha.

Dla Niamieččyny i jaje sajuźnikoŭ zdabyćcie italjanskaj ziamli stanowić wialiki wyihryš. Pawincija Udine — bahata skacinaj i zbiraje što-hod 7½ miljonaŭ pudoŭ kukuryzy. Prawincija Beluno bahata fruktami i sławicca winom. Abiedźwie prawincii majuć bahatuju tkackuju pramyšlenaść, šoŭkawodztwa, dy wialikije zaležy metaloŭ.

LONDON. Z italjanskaj hłaŭnaj kwatery nakazywajuć, što walicy ŭ Italii u apošnije dni pierapoŭnieny anhlickimi i francuskimi sałdatami. Niekatoryje francuskije časci, s pryčyny pierahružańnia čyhunak, iduć u Italiju pa zasypanych śnieham Alpijskich darohach.

U Wenecii astałosia tolki 20.000 žycharoŭ.



Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej